

### U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľiek 1/ E. Č., bývajúcej v B., 2/ H. T., bývajúcej v L., zastúpených Mgr. P. L., advokátom, so sídlom v B., proti odporkyni S. Š., bývajúcej v T., zastúpenej JUDr. P. D., advokátom, so sídlom v B., **o úpravu užívania spoločných nehnuteľných vecí a určenie náhrady za užívanie spoluvlastníckeho podielu**, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 13 C 172/2004, o dovolaní navrhovateľiek proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. septembra 2008 sp. zn. 14 Co 69/2008, takto

### r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. septembra 2008 sp. zn. 14 Co 69/2008 v napadnutej časti, v ktorej zmenil rozsudok Okresného súdu Zvolen z 22. novembra 2007 č. k. 13 C 172/2004 – 162 vo výroku, ktorým uložil odporkyni povinnosť zaplatiť navrhovateľke 1/ 54 619,80 Sk tak, že návrh **z a m i e t a** a v nadväzujúcom výroku o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Dovolanie navrhovateľky 2/ **o d m i e t a**.

### O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Zvolen rozsudkom z 22. novembra 2007 č. k. 13 C 172/2004 – 162 vyslovil, že odporkyňa je oprávnená užívať nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území D., zapísané na liste vlastníctva č. X., vedeného Správou katastra K., súpisné číslo X., na parcele č. X., druh stavby X. – rodinný dom v celosti do doby zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam. Odporkyni uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľke 1/ 86 965,20 Sk a na účet súdu súdny poplatok 5 214 Sk, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku návrh zamietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal

náhradu trov konania. Uviedol, že navrhovateľka 1/ preukázala skutočnosť, že medzi ňou a odporkyňou nedošlo k dohode o hospodárení s predmetnou spoločnou vecou, napriek tomu, že mala snahu vyriešiť hospodárenie a dokonca zorganizovala stretnutie, ktorého sa odporkyňa nezúčastnila a k ďalšiemu stretnutiu nedošlo. Tým sú naplnené zákonné predpoklady § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka (nedošlo k dohode o hospodárení so spoločnou vecou), keď predmetné nehnuteľnosti od decembra 2004 užíva odporkyňa, prečo rozhodol, že je oprávnená ich užívať (v celosti) až do zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nim. Odporkyňi súčasne uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľke 1/ 86 965,20 Sk titulom bezdôvodného obohatenia získaného užívaním nehnuteľnosti, ktorej je navrhovateľka 1/ podielovou spoluvlastníčkou v podiele 7/12 (odporkyňa v podiele 5/12). Pri určení jeho výšky vychádzal z výšky nájomného podľa potvrdenia realitnej kancelárie L. (4 200 Sk mesačne) a výšky spoluvlastníckeho podielu navrhovateľky 1/ (58 % predstavuje sumu 2 436 Sk). Potom za obdobie od decembra 2004 (užívanie nehnuteľnosti výlučne odporkyňou) do 22. 11. 2007 (rozhodnutie súdu) predstavuje priznanú sumu (35 mesiacov x 2 436 = 85 260 Sk + 21 dní x 81,20 Sk = 1 705,20 Sk) s tým, že bolo možné rozhodnúť o bezdôvodnom obohatení len za predchádzajúce obdobie a nie do budúca (návrh v tejto časti zamietol). Návrh (navrhovateľiek 1/, 2/) zamietol aj v časti nároku uplatneného titulom bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností vedených na liste vlastníctva č. X. a X. (vo vlastníctve navrhovateľky 1/ v podiele 5/12, navrhovateľky 2/ v podiele 2/12 a odporkyne v podiele 5/12), pretože nebola preukázaná jeho výška. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. a súdnom poplatku podľa § 2 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom zo 16. septembra 2008 sp. zn. 14 Co 69/2008 na odvolanie odporkyne rozsudok súdu prvého stupňa v časti, v ktorej zamietol návrh vo zvyšku, potvrdil. V zostávajúcej časti ho zmenil tak, že návrh zamietal. Navrhovateľkám 1/, 2/ uložil povinnosť zaplatiť odporkyňi náhradu trov prvostupňového konania 12 472 Sk a náhradu trov odvolacieho konania 11 295 Sk na účet právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku, v časti uloženia povinnosti zaplatiť súdny poplatok, rozsudok súdu prvého stupňa zrušil. Podľa názoru odvolacieho súdu nemožno danú vec posudzovať podľa ustanovenia § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ako súd prvého stupňa), pretože navrhovateľky 1/, 2/, ktoré sa domáhajú určenia spôsobu hospodárenia so spoločnou vecou, majú proti odporkyňi väčšinový podiel na (všetkých) nehnuteľnostiach. Vždy teda môžu rovnakým hlasovaním odporkyňu prehlasovať a dosiahnuť výsledok, ktorého sa

domáhajú predmetným návrhom. Stotožnil sa s právnym názorom odporkyne, podľa ktorého neboli splnené podmienky pre rozhodnutie súdu o hospodárení so spoločnou vecou, ktoré prichádza do úvahy len v prípadoch vyplývajúcich z § 139 ods. 3 Občianskeho zákonníka (pokiaľ by došlo k rovnosti hlasov, ak sa nedosiahla väčšina hlasov alebo dohoda a ak rozhodla väčšina, ale ide o dôležitú zmenu spoločnej veci, s ktorou pri hlasovaní spoluvlastníci nesúhlasia). Z obsahu spisu vyplýva, že sa neuskutočnila schôdza podielových spoluvlastníkov, na ktorej by sa rozhodovalo o hospodárení so spoločnou vecou, ktorá skutočnosť v konaní spochybnená nebola. Preto neboli splnené zákonom predpokladané podmienky pre podanie návrhu na rozhodnutie o hospodárení so spoločnou vecou súdom. Pokiaľ ide o bezdôvodné obohatenie, bol toho názoru, že súd prvého stupňa rozhodol o nároku, ktorý nebol v konaní ani uplatnený. Návrhom na začatie konania a v celom konaní sa navrhovateľky totiž domáhali konštitutívneho rozhodnutia, ktorým súd rozhodne o tom, kto bude predmet spoluvlastníctva užívať a akým spôsobom, to znamená podľa ich návrhu odplatne za určitú nimi navrhovanú sumu. Takéto rozhodnutie je právnou skutočnosťou, zakladajúcou vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností s tým, že ide o novozaložené práva a povinnosti smerujúce len do budúcnosti, ktoré nemôžu zakladať práva a povinnosti spätne. Pokiaľ potom súd prvého stupňa rozhodol o povinnosti vydať bezdôvodné obohatenie, ktoré malo spočívať v náhrade za užívanie spoluvlastníckeho podielu navrhovateľky 1/ odporkyňou, konal v rozpore s § 153 ods. 2 O. s. p. a jeho konanie je postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 205 ods. 2 písm. b/ O. s. p.). O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podali dovolanie navrhovateľky v časti, v ktorej nebola navrhovateľke 1/ priznaná náhrada za užívanie jej spoluvlastníckeho podielu odporkyňou v období od 1. 12. 2004 do 13. 10. 2006, t. j. za 682 dní, keď pri mesačnej náhrade 2 436 Sk pripadá na jeden deň suma 80,087 Sk ( $2\,436 \times 12 : 365 = 80,087$  Sk), teda za 682 dní má nárok na zaplatenie 54 619,80 Sk. Súčasne napadli rozhodnutie o trovách prvostupňového a odvolacieho konania. Žiadali zmeniť rozsudok odvolacieho súdu tak, že odporkyňa je povinná zaplatiť navrhovateľke 1/ sumu 54 619 Sk a trovy konania do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Namietali, že konanie je postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázali na to, že sa svojím návrhom nedomáhali len konštitutívneho rozhodnutia súdu o hospodárení so spoločnou vecou, ale aj určenia výšky náhrady za užívanie ich podielov odporkyňou od decembra 2004 do vyhlásenia rozhodnutia, pričom posúdenie skutkového

stavu po právnej stránke je vždy úlohou súdu. Preto ani čistá zmena v právnej kvalifikácii nie je zmenou návrhu. Nejde o zmenu návrhu, ak navrhovateľ žiada priznať nárok na zaplatenie určitej peňažnej čiastky, ktorý v návrhu pôvodne právne kvalifikoval ako plnenie zo zmluvy, avšak neskôr tvrdí, že ide o bezdôvodné obohatenie. Súdny nižších stupňov neposúdili návrh na začatie konania tak, že sčasti ide o návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia a sčasti o návrh na rozhodnutie súdu o hospodárení so spoločnou vecou. Právny záver odvolacieho súdu o nesplnení predpokladov na rozhodovanie súdu o hospodárení so spoločnou vecou, nepovažoval za správny z uvedených dôvodov. Odvolací súd podľa ich názoru nedostatočne vyhodnotil hmotnoprávny rozmer procesných úkonov účastníkov konania, keď podanie návrhu spoluvlastníkmi, ktorých podiely predstavujú väčšinu, obsahujú všetky náležitosti rozhodnutia spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou, ako aj náležitosti návrhu na dohodu spoluvlastníkov o výške náhrady za užívanie spoločných nehnuteľností, ku ktorému sa môže spoluvlastník, voči ktorému návrh smeruje, vyjadriť resp. návrh na dohodu, obsiahnutý v návrhu, prijať. V predmetnej veci sa odporkyňa vyjadrila, že s návrhom nesúhlasí (výška náhrady). Napokon uviedli, že pokiaľ nedošlo k naplneniu zákonných podmienok rozhodovania súdu podľa § 139 Občianskeho zákonníka pred začatím súdneho konania, došlo k ich naplneniu určite počas súdneho konania, prostredníctvom písomných vyjadrení sporových strán, resp. na pojednávaní, na ktorom sa účastníčky zúčastnili. Keďže súd rozhoduje na základe okolností existujúcich v čase rozhodnutia a v čase rozhodnutia súdu prvého stupňa už boli zákonné podmienky pre rozhodnutie súdu určite splnené, nemožno hovoriť o nesplnení zákonných podmienok vyplývajúcich z uvedeného ustanovenia.

Odporkyňa bola toho názoru, že odvolací súd vec správne právne posúdil. Uviedla, že navrhovateľky sa voči nej nikdy nedomáhali a ani nemohli domáhať bezdôvodného obohatenia za minulé obdobie, ale domáhali sa len úpravy hospodárenia so spoločnou vecou smerom do budúcnosti. Samotná výška určeného bezdôvodného obohatenia podľa nej nezodpovedá ani realite. Preto navrhla dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania - navrhovateľka 1/ (§ 240 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu v časti, v ktorej ho možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

V zmysle ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie je tiež prípustné, proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 3 O. s. p.).

Z ustanovenia § 125 O. s. p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov obce, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

V zmysle ustanovenia § 220 O. s. p. odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky ani na jeho potvrdenie (§ 219 O. s. p.), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1 O. s. p.).

Ak odvolací súd má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O. s. p.).

Z uvedených zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým záverom a na ním založených následných právnych záveroch, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom nevyhnutným. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriaceho podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové zistenia a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3

O. s. p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O. s. p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu, ktoré zásady zostali zachované aj po účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku vykonané zákonom č. 384/2008 Z. z. Je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k záveru o nesplnení zákonných predpokladov (§ 139 ods. 3 Občianskeho zákonníka) pre rozhodnutie súdu o hospodárení so spoločnou vecou (nehnutel'nosťou v podielovom spoluvlastníctve), dospel len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval. Vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, na základe ktorých ale dospel k iným skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil iný právny stav bez toho, aby doplnil dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa.

Navrhovateľky sa svojim návrhom voči odporkyni domáhali, aby súd rozhodol o oprávnenosti odporkyne užívať predmetné nehnuteľnosti do doby zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva a súčasne uloženia jej povinnosti uhrádzať im náhradu za užívanie ich spoluvlastníckeho podielu v určenej výške, po zmene návrhu pripustenej súdom jednotlivé sumy do 30. dňa príslušného mesiaca od decembra 2004 do doby zrušenia a vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva. Súd prvého stupňa dospel k záveru o dôvodnosti návrhu podľa ustanovenia § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka len v časti týkajúcej sa nehnuteľnosti zapísanej na liste vlastníctva č. X., vedeného Správou katastra K., v podielovom spoluvlastníctve navrhovateľky 1/ a odporkyne ako aj bezdôvodného obohatenia uplatneného navrhovateľkou 1/ titulom užívania tejto nehnuteľnosti za obdobie od decembra 2004 do rozhodnutia súdu (22. 11. 2007). Na rozdiel od neho odvolací súd dospel k záveru o nesplnení zákonných predpokladov (§ 139 ods. 3 Občianskeho zákonníka) rozhodovania súdu o určení spôsobu hospodárenia so spoločnou vecou (§ 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a absencii návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia.

Z obsahu zápisnice odvolacieho súdu o pojednávaní zo 16. septembra 2008, na ktorom došlo aj ku konečnému rozhodnutiu nevyplýva, že by boli zopakované dôkazy vykonané súdom prvého stupňa a že by bolo doplnené dokazovanie na okolnosti preukázania charakteru a dôvodnosti nároku uplatneného návrhom na začatie konania.

Krajský súd pre odlišný skutkový záver o neopodstatnenosti a neuplatnení nároku (bezdôvodné obohatenie) nezopakoval dokazovanie ani výsluchom účastníkov konania

a napriek tomu konštatoval, že neboli splnené podmienky pre podanie návrhu na rozhodnutie súdu o hospodárení so spoločnou vecou.

Odvolačný súd si teda pre odlišné hodnotenie dôkazov nežadovážil rovnocenný podklad, preto jeho skutkový a z neho vyplývajúci právny záver je v dôsledku toho v tomto smere predčasný a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Preto dovolací súd dospel k záveru, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Na procesnú vadu tejto povahy (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) musel dovolací súd prihliadnuť (§ 242 ods. 1 O. s. p.) a preto rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti vo veci samej a nadväzujúcom výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O. s. p.).

V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Pokiaľ ide o dovolanie navrhovateľky 2/ treba uviesť, že právo podať dovolanie nie je dané tomu účastníkovi, v neprospech ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu nevyznelo a ktorý týmto rozhodnutím nebol dotknutý na svojich právach. V danej veci bol dovolaním aj navrhovateľky 2/ napadnutý výrok rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté len o právach navrhovateľky 1/. Preto dovolanie navrhovateľky 2/ nie je subjektívne prípustné a bolo dovolacím súdom v zmysle § 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p., odmietnuté.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

**V Bratislave 17. decembra 2009**

**JUDr. Martin Vladik, v.r.**

**predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia: